

2. KAPITOLA

Zo slavistickej jazykovedy

Slavistická tematika vo výskume Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV

PAVOL ŽIGO

V období od vzniku Slovenskej republiky po súčasnosť, t. j. v rokoch 1993–2011 sa slavistická tematika vo výskumných projektoch Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV prejavovala v členstve pracovníkov tohto ústavu v jednotlivých komisiách Medzinárodného komitétu slavistov, najmä ich aktívnou organizátorskou prácou, mentálnym vkladom a neodmysliteľnou účasťou na riešení projektov základného výskumu, ktoré sa orientovali na výskum slovenského jazyka a jeho vzťahov s ostatnými slovanskými aj neslovanskými jazykmi. Projektom s najdlhšou tradíciou, ktorý zasahuje oblasť slavistických výskumov, sa vyznačuje Medzinárodná dialektologická komisia pre Slovanský jazykový atlas pri Medzinárodnom komitáte slavistov. Od jej založenia, iniciovaná bola na 4. medzinárodnom zjazde slavistov v Moskve v roku 1958, bol až do roku 2004 jej členom a riešiteľom projektu A. Habovštiak, od roku 1988 doteraz P. Žigo, od roku 1989 doteraz A. Ferenčíková, od r. 2006 doteraz Ľ. Králik. Významným prínosom v ďalších orgánoch Medzinárodného komitétu slavistov bola práca K. Buzássyovej v Medzinárodnej komisii pre slovanskú slovtvorbu pri Medzinárodnom komitáte slavistov (1996–2009), od roku 2009 sa členkou tejto komisie stala aj N. Janočková. Členom Medzinárodnej komisie pre Karpatský dialektologický atlas bol I. Ripka, v Medzinárodnej komisii pre slovanské spisovné jazyky pri Medzinárodnom komitáte slavistov pracoval J. Bosák, od roku 2009 je jej členom S. Ondrejovič, v Medzinárodnej gramatickej komisii pre slovanské jazyky pracoval v rokoch 2002–2009 P. Žigo. Ťažiskom prác v komisiách bolo spracovanie rozsiahlych pohľadov na problematiku jednotlivých jazykových rovín, ale aj ich čiastkových problémov. V týchto intenciách boli zamerané pravidelné pracovné stretnutia na jednotlivých riešiteľských pracoviskách, ku ktorým patril aj Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV. Výstupom bolo viacero syntetizujúcich výstupov, ktoré dosahovali povahu sérií monografií so zameraním na jednotlivé slovanské jazyky, napr. séria prác v *Najnowsze dzieje języków słowiańskich* (členom medzinárodnej komisie a redaktorom projektu bol J. Bosák, spoluautormi monografie o slovenskom jazyku v rámci tohto projektu

boli z Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV J. Bosák, K. Buzássyová, S. Ondrejovič a I. Ripka, z vysokoškolských pracovísk aj J. Dolník, J. Furdík, J. Mlacek, J. Sabol, D. Slančová a E. Tibenská). V medzinárodnom projekte *Slovanský jazykový atlas, Celokarpatský dialektologický atlas*, projekt *Slowotwórstwo. Nominacja. Komparacja systemów i funkcjonowania współczesnych języków słowiańskich* (slovenský jazyk spracovala zastupovala v medzinárodnej komisii, v projekte aj autorskom kolektíve K. Buzássyová). Vedeckú produkciu Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV v sledovanom období reprezentujú viaceré tituly s trvalou poznávacou hodnotou celoslovanského charakteru. Z chronologického hľadiska sa k významným titulom, nadväzujúcim na predchádzajúce výskumné obdobie, zaraďuje vydanie dvoch zväzkov *Veľkého slovensko-ruského slovníka* (5. zväzok. T – Vú, Bratislava 1993.¹ Vydaním uvedených dvoch zväzkov sa zavŕšila edícia najväčšieho slovensko-inojazyčného slovníka. Šesť zväzkov tohto projektu vychádzalo približne v trojročných intervaloch od roku 1979 do roku 1995 vo Vede, vydavateľstve SAV. Na tomto rozsiahlom projekte od jeho vzniku po ukončenie autorsky postupne spolupracovalo 17 autorov.² Hlavnou redaktorkou diela, okrem prvého zväzku, ktorý redigoval D. Kollár, bola E. Sekaninová. Šesťzväzkový Veľký slovensko-ruský slovník má rozsah 4608 strán a spracúva sa v ňom 95 000 heslových slov. Ruské ekvivalenty slovníka prešli redakciou v moskovskom vydavateľstve Russkij jazyk a recenzným pokračovaním v Ústave slavistiky a balkanistiky Ruskej akadémie vied. Dlhoročným recenzentom slovenskej časti slovníka bol J. Horecký. Cieľom slovníka bol čo najúplnejší opis slovnej zásoby vtedajšej spisovnej slovenčiny a jeho konfrontácia so slovnou zásobou spisovnej ruštiny. Takto poňatý slovník plnil nielen praktickú prekladateľskú funkciu, umožňujúcu prekladať do ruštiny slovenské texty z najrozličnejších predmetných a štýlových oblastí, ale aj funkciu lexikologicko-konfrontačnú, ktorá predpokladala priebežné riešenie mnohých teoretických problémov. Slovník bol vybudovaný na teórii prekladového ekvivalentu a prekladového významu, ktorá je podstatou teórie dvojazyčnej lexikografie „bratislavskej lexikografickej školy.“ Konfrontačná funkcia sa uskutočnila určením ruských prekladových, nie opisných ekvivalentov východiskového slovenského slova (jednovýznamového alebo viacvýznamového) a predstavením tohto východiskového slova aj s ekvivalentmi v podobe istej štruktúry – súboru prekladových významov podľa toho, koľko má východiskové slovo nesynonymných ekvivalentov.

Príprava tohto významného lexikografického a lexikologického projektu sa stala východiskom a súčasťou teoretických prác, venovaných najmä slovensko-ruskej konfrontačnej analýze.³ V práci Medzinárodnej komisie pre slovanskú slovotvorbu

¹ Autori J. Benkovičová, P. Ďurčo, A. Jarošová, M. Masárová, M. Petrufová, K. Sakanová, A. Šebestová, 6. zväzok. Vy – Ž, Bratislava 1995, autori J. Benkovičová, P. Ďurčo, A. Jarošová, M. Masárová, M. Petrufová, K. Sakanová, A. Šebestová

² Aspoň na dvoch zväzkoch participovali: M. Masárová (5 zväzkov), M. Petrufová (5), V. Dorotjaková (4), M. Filkusová (4), E. Fifiková (4), P. Ďurčo (3), A. Jarošová (3), E. Balážová (2), J. Benkovičová (2), K. Sakanová (2), A. Šebestová (2), A. Španková (2).

³ Takýto charakter majú práce J. Dolníka – J. Benkovičovej, A. Jarošovej *Porovnávací opis lexikálnej zásoby* (1993), štúdie A. Jarošovej (*Východiská dvojazyčnej lexikografie*, 1994, *Teoretičeskie predpo-*

pri Medzinárodnom komitáte slavistov si v poslednom čase zasluhuje pozornosť činnosť N. Janočkovej.⁴

V oblasti slovenskej lexikografie s dosahom na slovanský jazykový kontext a zároveň aj neodmysliteľnou súčasťou národnej kultúry je vydávanie *Slovníka súčasného slovenského jazyka*, ktorého prvé dva zväzky (2006 a 2011) vyšli v redakcii K. Buzássyovej a A. Jarošovej.⁵ Prvý zväzok s rozsahom 1038 strán má vročenie 2006, druhý, s rozsahom 1088 strán vyšiel v roku 2011. *Slovník súčasného slovenského jazyka* je rozsiahlym lexikografickým opisom súčasného slovenského jazyka, slovníkom stredného typu s využitím najnovších poznatkov z oblasti teórie jazyka, lexikológie, lexikografie, ale aj gramatiky, štylistiky a sociolingvistiky. Metódy, využívané pri koncipovaní tohto diela, prezentovali jeho autorky na mnohých zahraničných vedeckých podujatiach (Česko, Rusko, Poľsko, Slovinsko, Čína), sa stali východiskom spracovania celonárodného slovníka slovinského jazyka a mnohé podnety z neho využíva celá slovanská lexikografia. *Slovník súčasného slovenského jazyka* je významnou súčasťou slovenskej národnej kultúry, neodmysliteľným prostriedkom vedeckého výskumu v spoločenských aj prírodných vedách a jeho veľká poznávací hodnota je aj v možnosti porovnávania súčasnej slovenskej lexiky so slovnou zásobou ostatných – príbuzných i nepríbuzných jazykov.

K začiatkom sledovaného obdobia – k roku 1993, v ktorom sa v Bratislave konal 11. medzinárodný slavistický kongres, sa viaže aj vydanie knižných monografií, ktoré v tom čase vyšli ešte pod hlavičkou Jazykovedného ústavu Ľ. Šúra SAV (podrobnejšie pozri samostatnú kapitolu o vzniku Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV).⁶ K druhej polovici deväťdesiatych rokov sa viaže vydávanie série hydronomastických prác so slavistickým dosahom. Takúto povahu majú monografie M. Majtána a K. Rymuta *Gewässernamen im Flussgebiet des Dunajec (Nazwy wodne dorzecza Dunajca, 1998)*, M. Majtána a P. Žiga *Hydronymia povodia Ipl'a (1999)*, M. Majtána a K. Rymuta *Hydronymia povodia Oravy (2006)*. Výsledky z problema-

sylki sopostavitelnogo issledovanija častnyh leksiko-semantičeskich sistem, 1994, Prinos „bratislavskej lexikografickej školy“ k teórii a praxi dvojazyčnej lexikografie, 1996, Slovackaja sopostavitelnaja leksikologija i dvojazyčnaja leksikografija v metodologičeskom kontekste, 1998, Slovenská lexikografia, 2008, Dimensions of Equivalence, 2008), resp. kolektívna štúdia M. Sokolovej, A. Jarošovej a M. Ivanovej Diftongizácia vokálnych skupín ie, ia a lexikografická prax (2009).

⁴ Treba spomenúť najmä jej výstupy: Lexikálne inovácie vyvolané gramatickými, štruktúrnymi a pragmatickými činiteľmi (na materiáli prefixálnych slovies (2009) a referát na 13. zasadnutí Medzinárodnej komisie pre slovanskú slovo tvorbu pri Medzinárodnom komitáte slavistov Systémové a (kon)textové dimenzie slovo tvorby motivovaných slovies v slovenčine (2011).

⁵ Toto rozsiahle lexikografické dielo pripravuje autorský kolektív v zložení M. Avramovová (len 2. zv.), E. Balážová, V. Benko, J. Bosák, K. Buzássyová, M. Čierna, J. Hašanová, B. Chocholová, N. Janočková, A. Jarošová, J. Končalová, M. Kováčová (len 2. zväzok), L. Ocetová (len 2. zv.), Anna Oravcová, Adriana Oravcová, E. Porubská, M. Petrufová, A. Šebestová, A. Šufliarska, M. Zamborová (len 1. zv.), D. Zvončeková (len 2. zv.).

⁶ Ide najmä o práce J. Doruľa *Tri kapitoly zo života slov*, G. Horáka *Slovesné kategórie osoby, času, spôsobu a ich využitie*, M. Majtána *Z lexiky slovenskej toponymie*, neskôr aj o aktualizovanú prácu M. Majtána *Názvy obcí slovenskej republiky (Vývin v rokoch 1773–1997)*.

tiky frazeológie s využitím teoretických poznatkov zo slovanských jazykov využila J. Skladaná v monografiách *Frazeologický fond slovenčiny v predpisovnom období* (1993), *Slová z hĺbín dávnych vekov* (1999), kolektív autorov pod vedením P. Ďurča pri zostavovaní titulu *Frazeologická terminológia* (1995). R. Kuchar vydal prácu *Právo a slovenčina v dejinách* (1998).

Významným prínosom v oblasti slavistických výskumov sú výsledky, ktoré od roku 1993 prezentovali pracovníci ústavu z oblasti dejín slovenského jazyka. Na svoje pôvodné vydanie *Žilinskej knihy* z roku 1993 nadviazal R. Kuchar vydaním titulu *Žilinská právna kniha (zápisy právnych úkonov žilinských mešťanov, 2001) a komentovaným rozšíreným vydaním a publikovaním originálu s titulom Žilinská právna kniha. Preklad Magdeburského práva – Zápisy právnych úkonov žilinských mešťanov* (2009). Integrálnou účasťou vedeckej produkcie ústavu sa okrem uvedených hydronomastických prác stali teoretické onomastické práce V. Blanára *Teória vlastného mena. Status, organizácia a fungovanie v spoločenskej komunikácii* (1996), v edícii Spisov Slovenskej jazykovednej spoločnosti pri SAV vyšla V. Blanárovi teoretická syntetizujúca práca *Vlastné meno vo svetle teoretickej onomastiky* (2008), v rámci obnoveného vydávania Jazykovedných štúdií vyšla z oblasti onomastiky práca I. Valentovej *Živé osobné mená v hornonitrianskej oblasti. Jazykovedné štúdie* 27 (2009). Zo slavistického pohľadu, aj z hľadiska jazykových kontaktov v predpisovnom období slovenského jazyka má veľký význam dokončenie *Historického slovníka slovenského jazyka*; v období rokov 1993–2008 vyšlo posledných päť zväzkov (3. zv. 1994, 4. zv. 1995, 5. zv. 2000, 6. zv. 2005, 7. zv. 2008). Ide o základné vedecké dielo slovenskej jazykovedy na poznávanie slovnej zásoby slovenčiny v predpisovnom období a významný príspevok k riešeniu zložitých otázok formovania a vývinu v slovenskej národnosti a slovenského národa a jeho kultúry v 11.–18. storočí. V slovníku sa predstavuje slovenský jazyk písomných prameňov z predpisovného obdobia tak, ako sa zachoval v rukopisných i tlačných slovenských jazykových pamiatkach, ako aj v starších po latinsky písaných písomnostiach (najmä v slovenských vlastných menách apelatívneho pôvodu) až po prvú kodifikáciu spisovnej slovenčiny. Historický slovník slovenského jazyka poskytuje informácie o význame slov v historických jazykových pamiatkach, je prameňom výskumov nielen pre jazykovedcov, ale aj pre historikov, archivárov, etnológov a kulturológov. Okrem svojho základného lingvistického vedeckého poslania má aj veľký kultúrohistorický a spoločenský a slavistický význam. Dokončenie tohto významného historicko-jazykovedného titulu bolo stimulom aj na vydanie súboru vedeckých štúdií, spätých s problematikou slovenskej aj slovanskej historickej lexikografie. Zborník vyšiel *Z histórie lexiky staršej slovenčiny*. Bratislava 2008. Súhrnne sa v ňom znova publikujú práce starších, mladších i najmladších členov autorského kolektívu v rozpätí od konca 50. rokov 20. storočia po prvé roky tohto storočia. Z materiálov *Historického slovníka slovenského jazyka* vznikol samostatný lexikón s názvom *Staršia slovenská lexika v medzijazykových vzťahoch* (2011) autoriek M. Kopecká, T. Laliková, R. Ondrejková, J. Skladaná a I. Valentová. Tento doplnkový titul obsahuje chronologizáciu kontaktov slovenčiny s jednotlivými slo-

vanskými aj neslovanskými jazykmi a podmienenosť týchto vplyvov určitými spoločenskými a historickými udalosťami. V textových komentároch k heslovej časti sa uvádza žánrová a štýlová diferenciácia prevzatých lexém a ich adaptácia.

Pramennú základňu *Historického slovníka slovenského jazyka* využil jeho autorský kolektív aj pri zostavovaní antológie súvislých historických textov z predpisovného obdobia slovenského jazyka. Doteraz vyšli tri zväzky *Prameňov k dejinám slovenčiny* (zv. 1, 2000, zv. 2, 2002, zv. 3, 2008). Pramene k dejinám slovenčiny predstavujú transliterované rukopisné slovenské pamiatky z pramennej základne *Historického slovníka slovenského jazyka*, ktoré boli vybrané ako celok alebo len niektoré jeho časti a ešte neboli dosiaľ publikované. Bádateľom sa takouto formou sprístupňujú žánrovo a tematicky rôznorodé písomné pamiatky, ktoré sú spoľahlivým východiskom na štúdium a poznávanie vývinu slovenského jazyka, jeho žánrov a lexiky z predpisovného obdobia slovenčiny. Je to hodnotný prameň pre slavistov – jazykovedcov, historikov, etnológov, kulturológov aj pedagógov, pretože je v ňom množstvo dokladov z kultúrnych dejín slovenského národa.

Súčasťou práce oddelenia dejín slovenského jazyka (v súčasnosti oddelenie dejín, etymológie a onomastiky) bolo aj organizovanie pravidelných onomastických stretnutí – vedeckých konferencií a metodologických seminárov. Organizátorskú a výskumnú činnosť zabezpečovala Slovenská onomastická komisia pri Jazykovednom ústave Ľudovíta Štúra SAV, ktorá bola zároveň aj koordinujúcim strediskom onomastického výskumu na Slovensku a sprostredkovateľom medzinárodných kontaktov najmä so slovanskými krajinami, onomastickými pracoviskami v Českej republike, Poľsku, na Ukrajine, v Nemecku, ale aj ostatných štátoch Európy (slavistické pracoviská v Chorvátsku, Rusku, Bulharsku, Rakúsku, Macedónsku). Od roku 1993 do roku 2011 sa uskutočnilo 8 slovenských onomastických konferencií s medzinárodnou účasťou, 2 metodologické semináre, česko-slovenský seminár „Onomastika a škola“ a jedno kolokvium (1996). Pod vedením M. Majtána sa od roku 1977 v rámci projektu *Hydronymie Slovaciae* ako súčasť medzinárodného projektu *Hydronymia Europaea* uskutočňuje aj výskum a spracovanie hydronymie podľa jednotlivých povodí slovenských riek.⁷ Projektom v začiatkovej fáze spracovania je *Slovník slovenských anojkoným* (zodpovedná riešiteľka I. Valentová), ktorý sa metodologicky integruje s analogickým spracovaním anojkonymického materiálu z územia Čiech, Moravy a Sliezska a v spolupráci brnianskym dialektologickým pracoviskom sa ním integruje

⁷ Z týchto podujatí vyšli zborníky *Jazyková a mimojazyková stránka vlastných mien*, Bratislava, 1994, 12. *slovenská onomastická konferencia a 6. seminár „Onomastika a škola“* Prešov – Bratislava, 1996, 13. *slovenská onomastická konferencia*. Bratislava 1998. 195 s., *Vlastné mená v jazyku a spoločnosti*, Bratislava – Banská Bystrica 2000. 296 s., *Vlastné meno v komunikácii*, Bratislava 2003. 340 s., *Súradnice súčasnej onomastiky*, Bratislava 2007, *Lexika slovenskej onymie*, Trnava – Bratislava 2010, *Urbanonymy v kontexte histórie a súčasnosti*. Materiály z onomastického kolokvia. Banská Bystrica – Bratislava 1996. 286 s., *Život medzi apelatívami a propriami*. *Jazykovedné štúdie* 29. Bratislava 2011, venovaný životnému jubileu V. Blanára.

snaha využiť pri spracovaní názvov terénnych útvarov počítačovú podporu a softvérové prostriedky, umožňujúce interaktívny prístup k spracúvanému materiálu.

Základnou výskumnou stratégiou Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV je výskum stavby, vývinu a fungovania nášho národného jazyka v jeho spisovnej podobe aj nespisovných útvaroch. Z hľadiska areálovej lingvistiky si pozornosť zasluhuje medzinárodný projekt *Celokarpatský dialektologický atlas*, projekt ktorého cieľom bolo spracovanie pastierskej lexiky v nárečiach jazykov, ktoré zasiahla valašská kolonizácia. Koordinátorom projektu, jeho organizátorom, zástupcom Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra v tomto medzinárodnom projekte, realizátorom, spoluautorom jednotlivých zväzkov a vedeckým redaktorom zväzku, ktorý vydal Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV vo vydavateľstve Veda v roku 1997, bol I. Ripka (jednotlivé zväzky atlasu vydali národné akadémie vied účastníckych štátov projektu: Skopje 1987, Moskva 1988, 1994, Kišínov 1989, Varšava 1991, Bratislava 1997, Budapešť 2001, Belehrad 2003). Na riešení čiastkových úloh tohto projektu sa zúčastnili G. Múcsková, Ľ. Dvornická, M. Smatana a J. Šikrová. K významným projektom, ktorým sa Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV ako vrcholné slovakistické pracovisko významne etabluje v domácej jazykovede aj v medzinárodných výskumných projektoch, je spracovanie jednej z prirodzených podôb slovenského jazyka – slovenských nárečí. Okrem základného opisu, ktorý vyšiel v podobe *Atlasu slovenského jazyka* v rokoch 1968 – 1984, sa lexika slovenských nárečí v podobe diferenciálneho slovníka spracúva v *Slovníku slovenských nárečí* (1. zv. vo vedeckej redakcii I. Ripku vyšiel roku 1994, druhý v roku 2006, ďalšie zväzky sa koncipujú). Slovenské nárečia sú predmetom výskumného záujmu aj vo vzťahu k nárečiam všetkých ostatných slovanských jazykov. Slovenská dialektológia je týmto výskumom s názvom *Slovanský jazykový atlas* súčasťou jedinečného projektu s dlhou tradíciou a Jazykovedný ústav Ľ. Štúr SAV je v súčasnosti jediným slovakistickým a s ohľadom na celoslovanský výskumný zámer aj jediným slavistickým pracoviskom na Slovensku, ktoré svoj výskum koordinuje s trinástimi štátmi, všetkými slovanskými krajinami a Nemeckom, na území ktorého žijú nositelia hornolužickosrbských a dolnolužickosrbských nárečí. Široko koncipovaný a vyčerpávajúci projekt si od začiatkov vyžadoval riešenie množstva teoretických aj metodologických otázok a uplatnenie jednotného prístupu pri interpretácii množstva areálovo diferencovaných javov. Slovenskú dialektológiu vo vtedajšej československej komisii a aj v medzinárodnej komisii zastupoval E. Pauliny a A. Habovštiak, postupne ich nahradil P. Žigo (1988), A. Ferencíková (1989), Ľ. Králik (2006) a na čiastkových úlohách participovali aj pracovníci dialektologického oddelenia Ľ. Dvornická, G. Múcsková, M. Smatana a v poslednom čase M. Chochol. Bodová sieť 853 výskumných lokalít od Jadranského mora po Ural vo výskume Slovanského jazykového atlasu odráža vnútornú diferenciáciu nárečových areálov. Do projektu sa zahrnuli aj slovanské lokality, administratívne začlenené do štátnych útvarov s majoritným neslovanským obyvateľstvom: celý areál slovinských nárečí aj s menšinovým obyvateľstvom na území Talianska, chorvátske nárečia aj s menšinovým obyvateľstvom na území Rakúska, nárečia Bosny a Hercegoviny, srbské a čiernohorské nárečia, macedónske nárečia

aj s menšinovým obyvateľstvom na území Albánska a Grécka, bulharské nárečia aj s menšinovým obyvateľstvom na území Grécka a Turecka, české a moravské nárečia, slovenské nárečia, z toho 3 lokality slovenských nárečí sú na území Maďarska, lužickosrbské nárečia a poľské nárečia, východoslovanskú jazykovú skupinu tvoria lokality bieloruských nárečí, ukrajinských nárečí aj s menšinovým obyvateľstvom na území Rumunska a Moldavska, lokality ruských nárečí aj s menšinovým obyvateľstvom na území Litvy, Lotyšska a Estónska. Vo všetkých 853 lokalitách je vyplnený dotazník s 3454 skúmanými javmi z hláskoslovnia, tvaroslovnia, lexiky, tvorenia slov, sémantiky, prozódie a syntaxe a pri jeho vyplňaní sa uplatnili zásady jednotnej fonetickej transkripcie. Výsledky terénneho výskumu sa začali spracúvať a pripravovať na publikovanie v dvoch sériách Slovanského jazykového atlasu: hláskoslovno-gramatickej, v ktorej sa interpretujú javy z oblasti hláskoslovnia, prozódie, tvaroslovnia a skladby slovanských nárečí, v druhej – lexikálno-slovotvornej sérii sa spracúvajú javy z oblasti tvorenia slov, lexiky a sémantiky. Osobitnú pozornosť si vyžadovala príprava nárečových podôb do pôvodnej, východiskovej praslovanskej podoby. Bez tejto prípravy nebolo možné postihnúť špecifické vývinové znaky jednotlivých nárečových areálov (túto fázu prípravy nárečového materiálu doteraz zabezpečuje medzinárodná morfonologická pracovná skupina).

Po náročných prípravných prácach na dotvorenie bodovej siete a prácach na dotazníku vyšli v jednotlivých národných centrách tieto zväzky Slovanského jazykového atlasu: v hláskoslovno-gramatickej sérii 1. zväzok v Belehrade v roku 1988, 2. zväzok Moskve v roku 1990, zväzok 2b vo Vroclave v roku 1990, 3. zväzok vo Varšave v roku 1994, zväzok 4. a v Skopje v roku 2004, zv. 4b v Záhrebe v roku 2006, 5. zväzok v Moskve v roku 2008, po jednom zväzku má rozpracovaný materiál česká komisia, ruská komisia a slovinská komisia. V lexikálno-slovotvornej sérii doteraz vyšiel jeden zväzok s tematikou *Živočíšna ríša* v Moskve v r. 1988, zväzok 2. s tematikou *Chov domácich zvierat* vyšiel vo Varšave v r. 2000, zväzok 3 s tematikou *Rastlinstvo* vyšiel v Minsku v roku 2000, 6. zväzok s tematikou *Domácnosť a príprava stravy* vyšiel v Moskve v roku 2008, 8. zväzok tematicky zameraný na *Povolania a spoločenský život* vyšiel vo Varšave v roku 2003, materiály z tematického okruhu *Človek* v 9. zväzku vydala vo Varšave poľská komisia v roku 2009. V záverečnej fáze má 4. zväzok s tematikou *Poľnohospodárstvo* slovenská komisia a 5. zväzok s tematikou *Doprava a komunikácia. Ľudová technika. Staviteľstvo* ukrajinská komisia, 7. zväzok *Odev a obuv. Hygiena a liečiteľstvo* pripravuje lužickosrbská komisia, materiál z tematického okruhu *Rodinné vzťahy* do 10. zväzku pripravuje bulharská komisia (poradie vydávania jednotlivých zväzkov série nemusí byť s ohľadom na náročnosť problematiky a finančné možnosti riešiteľského národného kolektívu v súlade s číslovaním zväzkov). Rozvoj moderných technológií a kybernetizácia priniesli množstvo pozitívnych prvkov aj do spracovania materiálov *Slovanského jazykového atlasu*. Napredovanie moderných metód viedlo dialektológov na sústrediť k príprave počítačovej podpory spracovania materiálov Slovanského jazykového atlasu do takej miery, že na zasadnutí Medzinárodnej komisie v Slovinsku v roku 2000 vznikla počítačová sek-

cia *Slovanského jazykového atlasu* a predsedníctvo do jej založenia až po súčasnosť patrí Slovensku (P. Žigo). Úlohou novovzniknutej komisie bolo zefektívnenie práce všetkých účastníkov projektu na jednotlivých pracoviskách národných komisií použitím jednotnej metódy spracovania nárečového materiálu. V tejto oblasti prvenstvo patrí slovenským a slovinským dialektológom. Slovinskí dialektológovia P. Weiss, C. Kenda-Jež pripravili digitalizovanú podobu mapy so sieťou výskumných lokalít a východiskovú sústavu počítačových fontov na fonetickú transkripciu a znakov na kartografickú interpretáciu javov. Slovenská skupina dialektológov a kybernetikov vypracovala program počítačovej podpory spracovania materiálov *Slovanského jazykového atlasu*, dotvorila sústavu fontov a výsledky prezentovala na bratislavskom zasadnutí Medzinárodnej komisie *Slovanského jazykového atlasu* v októbri 2004. Účastníci zasadnutia z 13 slovanských krajín (Bielorusko, Bosna a Hercegovina, Česká republika, Chorvátsko, Macedónsko, Nemecko, Poľsko, Ruská federácia, Slovensko, Slovinsko, Srbsko a Čierna Hora, Ukrajina, od r. 2005 aj Bulharsko) sa so softvérom oboznámili a prijali ako záväzný prostriedok prípravy ďalších zväzkov *Slovanského jazykového atlasu*. Program slovenská národná komisia využila na prípravu spomenutého štvrtého zväzku lexikálno-slovotvornej série *Slovanského jazykového atlasu* s tematikou *Polnohospodárstvo*, ktorý je v záverečnej etape, pri spracúvaní podkladov do 5. zväzku hláskoslovnej série *Slovanského jazykového atlasu* (česká národná komisia) a pri príprave podkladov do zväzku, v ktorom sa bude spracúvať substantívna deklinácia (slovenská komisia). Aplikačným výstupom programu v zahraničí je zväzok, ktorý pripravila a vydala poľská národná komisia v roku 2009, druhý zväzok týmto programom spracúva bieloruská komisia. Jednotlivé zväzky *Slovanského jazykového atlasu* ako aj všetky materiály sa postupne sprístupňujú na elektronickej adrese www.slavatlas.org. Zmysel takého rozsiahleho projektu, akým je *Slovanský jazykový atlas*, nie je len v interpretácii jazykového materiálu všetkých nárečí slovanských jazykov. Syntetizujúci pohľad na priestorové spracovanie prirodzených podôb jazyka a komentár k týmto javom nadobúdajú interdisciplinárnu povahu, pretože sú svedectvom kontaktov kultúr, jazykov a ich vzájomných vplyvov. Okrem jazykovedy sa tak *Slovanský jazykový atlas* stáva zdrojom poznatkov ďalších slavistických odborov: histórie, etnológie, kulturológie a poznatky z neho siahajú až po hranice fenomenológie jazyka.

Výrazným prínosom v oblasti slavistického bádania je príprava *Stručného etymologického slovníka slovenského jazyka*, na ktorom intenzívne pracuje Ľ. Králik. Okrem základného etymologického výskumu je bádateľský prínos tohto pracovníka Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV aj v tom, že konzultuje množstvo etymologických a historicko-jazykovedných problémov v rámci lexikografických, dialektologických a areálovo-lingvistických projektov, ktoré sa riešia na pracovisku, a že sa zúčastňuje na etymologických sympóziách, najmä v zahraničí. Prezentácia jeho čiastkových výsledkov sa stretáva s pozitívnym ohlasom v mnohých domáciach, najmä zahraničných slavistických pracoviskách (podrobná bibliografia je uverejnená na elektronickej stránke JÚLŠ SAV).

Samostatným pracoviskom Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV je oddelenie Slovenského národného korpusu, ktoré je elektronicou databázou rôznych štýlov a žánrov slovenského jazyka v písanej aj hovorenej podobe. Okrem budovania

databázy národného jazyka je náplňou tohto pracoviska aj tvorba slovenskej terminologickej databázy a príprava viacjazyčných paralelných korpusov: slovensko-českého, slovensko-ruského, slovensko-bulharského, slovensko-anglického, slovensko-nemeckého. Z vedeckých a vzdelávacích aktivít tohto pracoviska si pozornosť s ohľadom na slavistickú problematiku okrem spomenutých paralelných korpusov zasluhujú aj výstupy v rámci výskumného programu Mondilex.⁸

Aj napriek tomu, že činnosť Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV je primárne orientovaná na základný výskum slovenského jazyka, vo veľkom množstve výskumných projektov je slavistická tematika inkorporovaná tým, že súčasný slavistický porovnávaci výskum predpokladá účasť národných centier na širšie koncipovaných jazykovedných projektoch. Účasť jazykovedcov-slovakistov na slavistických výskumoch vyplýva aj z ich členstva vo veľkom množstve komisií pri Medzinárodnom komitáte slavistov, ktoré vo svojej činnosti postihujú stav v jednotlivých slovanských jazykoch, resp. zmeny z celoslovanského hľadiska alebo aspoň z hľadiska základných slovanských makroareálov: západoslovanského, východoslovanského a južnoslovanského. Výsledky, ktoré pracovníci Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV v rokoch 1993–2011 dosiahli v slavisticky ponímaných projektoch, sú svedectvom ich dôstojnej účasti v medzinárodných dimenziách.

Časť výsledkov bola spätá s končiacou výskumnou etapou medzinárodných aj domácich projektov (Celokarpatský dialektologický atlas, Historický slovník slovenského jazyka), mnohé výskumné úlohy mali a majú z hľadiska výskumnej stratégie dlhodobú perspektívu (Slovanský jazykový atlas), časť výstupov z rokov 1993–2011 možno pričleniť k „začínajúcim“ výstupom aj napriek tomu, že prípravné či počiatočné etapy týchto výskumov siahajú pred sledované obdobie (Slovník slovenských nárečí, Slovník súčasného slovenského jazyka). Výsledky, ktorými sa Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV prezentoval v rokoch 1993–2011 v oblasti slavistiky, sú spoľahlivou zárukou, že slavistická tematika ostane aj v budúcnosti významným prvkom výskumnej stratégie Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV.

Výberová bibliografia

Blanár, Vincent: Teória vlastného mena. Status, organizácia a fungovanie v spoločenskej komunikácii. Bratislava: Veda. 1996. ISBN 80-224-0490-X.

Blanár, Vincent: Vlastné meno vo svetle teoretickej onomastiky. Spisy Slovenskej jazykovednej spoločnosti pri SAV. Zv. 6. Bratislava. Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV. 2008. 77 s.

⁸ Garabík, R.: Storing Morphology Information in a Wiki. Moskva 2008, s. 55-59, Garabík, R., Majchráková, D., Dimitrova, L.: Comparing Bulgarian and Slovak Multext-East morphology tagset. In Organization and Development of Digital Lexical Resources. Kyjev 2009, s. 38-46, Garabík, R., Špirudová J.: Design of a New Slovak-Czech Lexical Database. In Metalanguage and Encoding Scheme Design for Digital Lexicography. Brno 2009. 194 s., Šimková, M., Garabík, R., Dimitrova, L.: Design of a Multilingual Terminology Database Prototype. In Representing Semantics in Digital Lexicography. Varšava 2009, 224 s., Ďurčo, P., Garabík, R.: Slovak Paremiography Database. In Research Infrastructure for Digital Lexicography. Ľubľana 2009. 126 s.

- Dolník, Juraj – Benkovičová, Jana – Jarošová, Alexandra: Porovnávací opis lexikálnej zásoby. 1. vyd. Bratislava: Veda. 1993. 192 s.
- Doruľa, Ján: Tri kapitoly zo života slov. Bratislava: Veda. 1993. 152 s.
- Historický slovník slovenského jazyka. Zv. 3. *O – P (o – pochytká)*. Red. M. Majtán. Bratislava: Veda. 1994. 656 s.
- Historický slovník slovenského jazyka. Zv. 4. *(poihrat' sa – pytl'ovať)*. Red. M. Majtán. Bratislava: Veda. 1995. 583 s.
- Historický slovník slovenského jazyka. Zv. 5. *(rab - švrkotat)*. Red. M. Majtán. Bratislava: Veda. 2000. 692 s.
- Historický slovník slovenského jazyka. Zv. 6. *(t – v)*. Red. M. Majtán. Bratislava: Veda. 2005. 700 s.
- Historický slovník slovenského jazyka. Zv. 7. *(z – ž, dodatky)*. Red. M. Majtán. Bratislava: Veda. 2008. 542 s.
- Horák, Gejza: Slovesné kategórie osoby, času, spôsobu a ich využitie. Bratislava: Veda. 1993. 176 s.
- Janočková, Nicol: Лексические инновации, вызванные грамматическими, структурными и прагматическими факторами (на материале префиксальных глаголов). In: Славянские языки и культуры в современном мире. Труды и материалы. Москва: МГУ имени М. В. Ломоносова. Филологический факультет. 2009, s. 138-139.
- Janočová, Nicol: Lexikálne inovácie vyvolané gramatickými, štruktúrnymi a pragmatickými činiteľmi (na materiáli prefixálnych slovies). In: Международная конференция «Новые явления в славянском словообразовании: система и функционирование». Москва. 2009. s. 332-346.
- Jarošová, Alexandra: Východiská dvojazyčnej lexikografie. (Konfrontačná semiológia a onomaziológia.) In: Jazykovedný časopis, , 1994, roč. 45, č. 1, s. 19-30.
- Jarošová, Alexandra: Teoretickéskije predposylki sopostaviteľ'nogo issledovanija častnych leksiko-semantičeskich sistem. In: Teoretickéskije i metodologičeskije problemy sopostaviteľ'nogo izučeniya slavjanskich jazykov. Red. H. Běličová – G. Neščimenko – E. Rudnik-Karwatowa. Moskva: Nauka. 1994. s. 70-79.
- Jarošová, Alexandra: Prínos „bratislavskej lexikografickej školy“ k teórii a praxi dvojazyčnej lexikografie. In: Kultúra slova, 1996, roč. 30, č. 3, s. 134-141.
- Jarošová, Alexandra: Slovacakja sopostaviteľ'naja leksikologija i dvujazyčnaja leksikografija v metodologičeskom kontekste. In: Sopostaviteľ'noje opisanije statiki i dinamiki sovremennogo russkogo jazyka v teoretičeskom i prikladnom aspektach. Meždunarodnaja naučnaja konferencija. Red. R. Blazsek. Bratislava: Univerzita Komenského 1998. s. 120-125.
- Jarošová, Alexandra.: Slovenská lexikografia. In: Teorija i istorija slavjanskoj leksikografii. Naučnyje materijaly k IV sjezdu slavistov. Red. M. I. Černyševa. Moskva. Institut Akademii Nauk im. V. V. Vinogradova. 2008, s. 133-149.
- Jarošová, Alexandra: Dimensions of Equivalence. In: Beiträge zur bilingualen Lexikographie. Hg. M. Vachková. Praha: Univerzita Karlova. 2008, s. 71-81.
- Jazyková a mimojazyková stránka vlastných mien. Zborník referátov z 11. slovenskej onomastickej konferencie (Nitra 19. – 20. mája 1994). Zost. E. Krošláková: Bratislava – Nitra: Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV – Vysoká škola pedagogická. 1994. 284 s.
- Konfrontačná lexikológia slovanských jazykov – onomaziologický aspekt. In: XI. medzinárodný zjazd slavistov. Zborník resumé. Red. S. Mislovičová et al. Bratislava: Veda. 1993, s. 528-529.
- Kuchar, Rudolf: Právo a slovenčina v dejinách. Budmerice: Vydavateľstvo Rak. 1998. 178 s.
- Kuchar, Rudolf: Žilinská právna kniha (zápisy právnych úkonov žilinských mešťanov). Žilina: Knižné centrum. 2001. 104 s.
- Kuchar, Rudolf: Žilinská právna kniha. Preklad Magdeburského práva – Zápisy právnych úkonov žilinských mešťanov. Bratislava: Veda. 2009. 208 s. + Obrazová príloha.
- Lexika slovenskej onymie. Zborník materiálov zo 17. slovenskej onomastickej konferencie (Trnava 12. – 14. 9. 2007). Zost. J. Hladký – I. Valentová. Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV – Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity. Veda. 2010. 442 s.
- Majtán, Milan: Z lexiky slovenskej toponymie. Bratislava: Veda. 1996. 192 s.
- Majtán, Milan: Názvy obcí slovenskej republiky (Vývin v rokoch 1773 – 1997). Bratislava: Veda 1998. 600 s.
- Majtán, Milan – Rymut, Kazimierz: Gewässernamen im Flussgebiet des Dunajec (Nazwy wodne dorzecza Dunajca). Stuttgart: Franz Steiner Verlag. 1998. 516 s.

- Majtán, Milan – Rymut, Kazimierz: *Hydronymia povodia Oravy*. Bratislava: Veda. 2006. 208 s.
- Majtán, Milan – Žigo, Pavol: *Hydronymia povodia Ipľa*. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV – Filozofická fakulta Univerzity Komenského. 1999. 118 s.
- Obščekarpatskij dialektologičeskij atlas. Zv. 4. Red. Ja. Zakrevska. Ľvov: Instytut ukrajinoznavstva AN Ukrajiny. 1993. 186 s.
- Obščekarpatskij dialektologičeskij atlas. Zv. 5. Red. I. Ripka. Bratislava: Veda 1997. 228 s.
- Obščekarpatskij dialektologičeskij atlas. Zv. 6. Red. L. Balogh. Budapešť: Tinta 2001. 216 s.
- Obščekarpatskij dialektologičeskij atlas. Zv. 7. Red. D. Petrovič et al. Beograd – Novi Sad: Institut za srpski jezik – Filozofski fakultet. 2003. 188 s.
- Obščeslavianskij lingvističeskij atlas. Serija fonetiko-grammatičeskaja. Vypusk 3. Refleksi *br, br, bl, bl*. Varšava: Instytut Języka Polskiego PAN. 1994. 164 s.
- Obščeslavianskij lingvističeskij atlas. Serija fonetiko-grammatičeskaja. Vypusk 4b. Refleksi *b, b*. Skopje: Makedonska akademija na naukite i umetnostite. 2003. 148 s.
- Obščeslavianskij lingvističeskij atlas. Serija fonetiko-grammatičeskaja. Vypusk 4a. Refleksi *b, b*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. 2006. 164 s.
- Obščeslavianskij lingvističeskij atlas. Serija fonetiko-grammatičeskaja. Vypusk 5. Refleksi *o*. Moskva: Rossijskaja akademija nauk. 2008. 157 s.
- Obščeslavianskij lingvističeskij atlas. Serija leksiko-slovoobrazovatel'naja. Zv. 2. *Chov domácich zvierat*. Red. B. Falińska. Varšava. 2000. 192 s.
- Obščeslavianskij lingvističeskij atlas. Serija leksiko-slovoobrazovatel'naja. Zv. 3. *Rastlinná riša*. Red. A. I. Padlužny. Minsk. 2000. 168 s.
- Obščeslavianskij lingvističeskij atlas. Serija leksiko-slovoobrazovatel'naja. Zv. 8. *Povolania a spoločenský život*. Red. J. Basara a J. Siatkowski. Varšava 2003. 192 s.
- Obščeslavianskij lingvističeskij atlas. Serija leksiko-slovoobrazovatel'naja. Zv. 9. *Človek*. Krakov: Instytut Języka Polskiego PAN 2009. 218 s.
- Pramene k dejinám slovenčiny 2. Zost. T. Laliková – M. Majtán. Bratislava: Veda 2002. 250 s. + 26 s. príloha.
- Pramene k dejinám slovenčiny 3. Zost. R. Kuchar – I. Valentová. Bratislava: Veda 2008. 264 s. + 32 s. príloha.
- Skladaná, Jana: *Frazeologický fond slovenčiny v predpisovnom období*. Bratislava: Veda 1993. 176 s.
- Skladaná, Jana: *Frazeologická terminológia*. Red. P. Ďurčo. Bratislava: Stimul 1995. 160 s. (spoluautorka).
- Skladaná, Jana: *Slová z hĺbín dávnych vekov*. Bratislava: Grand Multitrade 1999. 208 s.
- Slovník súčasného slovenského jazyka. 1. zväzok: a – g. Red. K. Buzássyová. Bratislava: Veda 2006. 1038 s.
- Slovník súčasného slovenského jazyka. 2. zväzok: h – l. Red. K. Buzássyová – A. Jarošová. Bratislava: Veda 2011. 1088 s.
- Slovník slovenských nárečí. Zv. 1. *a – k*. Red. I. Ripka. Bratislava: Veda 1994. 936 s.
- Slovník slovenských nárečí. Zv. 2. *l – p*. Red. I. Ripka. Bratislava: Veda 2006. 1066 s.
- Sokolová, Miloslava – Jarošová, Alexandra – Ivanová, Martina: *Diftongizácia vokalickej skupiny ie, ia a lexikografická prax*. In: *Bulharská a slovenská lexikografia v zjednotenej Európe*. In: *Zborník z medzinárodnej konferencie venovanej pamiatke prof. Vesy Kiuvlievovej-Mišajkovovej*, DrSc. Ed. M. Košková – M. Čoroleeva. Bratislava – Veliko Trnovo: Slavistický ústav Jána Stanislava SAV – Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при БАН. 2009, s. 127-141.
- Súradnice súčasnej onomastiky. Zborník materiálov zo 16. slovenskej onomastickej konferencie. Zost. M. Považaj – P. Žigo. Bratislava: Veda 2007. 320 s.
- Urbanonymy v kontexte histórie a súčasnosti. Zost. P. Odaloš – M. Majtán. Banská Bystrica – Bratislava: Univerzita Mateja Bela – Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV 1996. 286 s.
- Valentová, Iveta: *Živé osobné mená v hornonitrianskej oblasti*. Jazykovedné štúdie 27. Bratislava: Veda 2009. 253 s.
- Veľký slovensko-ruský slovník. (Paralelný rus. názov.) 5. zv. T – Vú. Red. E. Sekaninová et al. 1. vyd. Bratislava, Veda 1993. 496 s. (autori J. Benkovičová, P. Ďurčo, A. Jarošová, M. Masárová, M. Petrufová, K. Sakanová, A. Šebestová).

- Veľký slovensko-ruský slovník. (Paralelný rus. názov.) 6. zv. Vy – Ž. Red. E. Sekaninová. Bratislava, Veda 1995. 704 s. (autori J. Benkovičová, P. Ďurčo, A. Jarošová, M. Masárová, M. Petrufová, K. Sakanová, A. Šebestová).
- Vlastné mená v jazyku a spoločnosti. Bratislava – Banská Bystrica: Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV – Univerzita Mateja Bela 2000. 296 s.
- Vlastné meno v komunikácii. Zborník referátov z 15. slovenskej onomastickej konferencie. Zost. P. Žigo – M. Majtán. Bratislava: Veda – Univerzita Komenského – Veda 2003. 340 s.
- Z histórie lexiky staršej slovenčiny. Zost. M. Majtán – T. Laliková. Bratislava: Veda 2008. 232 s.
12. slovenská onomastická konferencia a 6. seminár „Onomastika a škola“. Zost. M. Majtán – F. Ruščák. Prešov – Bratislava: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika – Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV 1996. 346 s.
13. slovenská onomastická konferencia. Zost. M. Majtán – P. Žigo. Bratislava: Univerzita Komenského – SAV 1998. 195 s.

Jazykovedná slavistika na Katedre slovanských filológií Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave*

MÁRIA DOBRÍKOVÁ

Od založenia Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v roku 1921 sa slavistika stala jedným zo základných pilierov výskumu a výučby vysokoškolskej inštitúcie, ktorá sa od svojho vzniku výraznou mierou podieľa na rozvoji vzdelávania, vedy a kultúry na Slovensku. V období medzi svetovými vojnami fungovala v rámci Seminára pre slovanské filológie ako vnútorne diferencovaný celok, neskôr nastupuje proces postupného osamostatňovania sa vedecko-pedagogických pracovísk, kde sa začali etablovať jednotlivé slavisticky zamerané študijné odbory. Jazykovedné slavistické disciplíny sa spočiatku prednášali v Oddelení pre cirkevnú slovančinu a slovanskú jazykovedu,⁹ v Oddelení pre ruskú reč a literatúru,¹⁰ v Oddelení pre reč a literatúru slovenskú, neskôr v Oddelení pre jazyk československý.¹¹ Po roku 1949 sa už vedecko-pedagogická činnosť jazykovednej (aj literárnovednej) rusistiky koncentrovala na

* Priblížime tu iba stav štúdia a výskumu tzv. malých slovanských filológií, konkrétne samostatných študijných odborov bulharistiky, chorvatistiky a polonistiky, ako aj lektorátov slovinského a srbského jazyka, ktorých kurzy sú v rámci bakalárskych a magisterských študijných programov súčasťou ponuky Katedry slovanských filológií na Filozofickej fakulte UK v Bratislave.

⁹ Huťanová, Jana: Štúdium staroslovenčiny. In Štúdium slovanských filológií na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Zost. Jozef Hvišč. Zborník prác z vedeckého sympózia konaného 24. apríla 1996 v Bratislave. Bratislava: T.R.I. Médium 1996, s. 26.

¹⁰ Baláž, Gerhard – Eliáš, Anton: Rozvoj rusistiky. In Slavistika na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Bratislava: Stimul – Centrum informatiky a vzdelávania FF UK 1993, s. 47.

¹¹ Mistrik, Jozef: Slovakistika – slovenská jazykoveda. In Slavistika na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Bratislava: Stimul – Centrum informatiky a vzdelávania FF UK 1993, s. 24-25.